

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
EKONOMSKI FAKULTET ZAGREB

POSLIJEDIPLOMSKI STUDIJ «FINANCIJE I BANKARSTVO»

PRIJAVA TEME MAGISTARSKOG RADA

«ANALITIČKI POSTUPCI PRI OCJENI VREMENSKE NEOGRANIČENOSTI
POSLOVANJA»

Poslijediplomant: Robert Zenzerović

Broj indeksa: PDS-____-200_

Mentor: Prof dr. sc. Lajoš Žager

Zagreb, 2004.

1. ŽIVOTOPIS

2. TEMA, RADNA HIPOTEZA I RADNE TEZE MAGISTARSKOG RADA

Tema magistarskog rada:

Analitički postupci pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja

Radna hipoteza (temeljna):

Primjenom odgovarajućih analitičkih postupaka te njihovom optimalnom kombinacijom revizori mogu u kratkom vremenskom roku realno ocijeniti temeljnu računovodstvenu pretpostavku sastavljanja financijskih izvještaja - vremensku neograničenost poslovanja revidiranog subjekta čime korisnicima financijskih izvještaja pružaju razumno uvjerenje glede postojanja, odnosno nepostojanja iste te na taj način utječu na donošenje odgovarajućih odluka.

Pomoćne hipoteze:

- Korištenje odgovarajućih analitičkih postupaka, izbor kojih ovisi o iskustvu revizora, jedan je od osnovnih čimbenika učinkovitosti revizije financijskih izvještaja.
- Problematika vremenske neograničenosti poslovanja u značajnoj je mjeri prisutna u hrvatskom gospodarstvu što pred revizijske tvrtke koje posluju u Hrvatskoj postavlja dodatne zahtjeve glede utvrđivanja navedene računovodstvene pretpostavke i odgovarajućeg izvještavanja o istoj.
- Sustavnim promatranjem različitih skupina financijskih pokazatelja moguće je u kratkom roku predvidjeti bankrot poslovnog subjekta. Stoga su financijski pokazatelji najučinkovitiji instrument na raspolaganju revizoru pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja.

Argumenti za podupiranje temeljne radne hipoteze i njezinih pomoćnih hipoteza su slijedeći:

1. Analitički postupci jednostavniji su i vremenski manje zahtjevni dokazni testovi od ostalih vrsta dokaznih testova te su stoga posebno pogodni revizorima za utvrđivanje kretanja određenih veličina.
2. Prilikom revizije financijskih izvještaja revizor nastoji pronaći kompromis između utrošenog vremena i kvalitetnog dokaznog materijala kojeg mora prikupiti te stoga nastoji korištenjem pouzdanih i efikasnih dokaznih postupaka prikupiti odgovarajući dokazni materijal na kojem će temeljiti izraženo mišljenje. Analitički postupci u određenim slučajevima predstavljaju upravo takve postupke.
3. Uslijed procesa tranzicije s kojim je suočeno hrvatsko gospodarstvo zabilježen je veliki broj stečajeva i prestanka poslovanja poslovnih subjekata, a zbog čimbenika različite prirode (rat, gubitak tržišta, management koji nije u stanju nositi se s tržišnim izazovima i sl.) veliki je broj poslovnih subjekata suočen s financijskim problemima te se nalaze pred otvaranjem postupka stečaja. Upravo zbog toga revizijske tvrtke koje djeluju na hrvatskom tržištu revizijskih usluga suočene su s problematikom vremenske neograničenosti poslovanja revidiranih subjekata. U takvim okolnostima revizijske tvrtke moraju provoditi odgovarajuće postupke kojima ocjenjuju pretpostavku vremenske neograničenosti poslovanja te izvještavaju o istoj na način primjeren pojedinoj situaciji u kojoj se revidirani subjekt nalazi. Analitički postupci najefikasniji su testovi kojima revizor može ocijeniti spomenutu pretpostavku.
4. Izvještavanje o problematici vremenske neograničenosti poslovanja od posebnog je značenja za korisnike financijskih izvještaja kojima je mišljenje revizora u konačnici i namijenjeno. Nepostojanje pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja upozorava korisnike financijskih izvještaja da isti trebaju biti sastavljeni u skladu s drugom računovodstvenom osnovom nego u slučaju kada se radi o postojanju temeljne računovodstvene pretpostavke te da se posebna pozornost treba usmjeriti na planove managementa vezane za ozdravljenje ili likvidaciju poslovnog subjekta.
5. U okviru analitičkih postupaka posebno mjesto zauzima analiza financijskih izvještaja temeljem financijskih pokazatelja. Od velikog broja financijskih

pokazatelja revizor mora odabrati one za koje smatra da će precizno i pouzdano predvidjeti sposobnost subjekta da nastavi s vremenskim neograničenim poslovanjem. Upravo stručna osposobljenost i iskustvo revizora presudni su čimbenici koji utječu na kvalitetu odabranih pokazatelja.

Radne teze (struktura ili dispozicija):

PREDGOVOR

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD

- 1.1. Problem istraživanja
- 1.2. Svrha i ciljevi istraživanja
- 1.3. Ocjena dosadašnjih istraživanja
- 1.4. Metode istraživanja
- 1.5. Kompozicija rada

2. REVIZIJA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

- 2.1. Financijski izvještaji – informacijska osnova za donošenje odluka
- 2.2. Porijeklo i razvoj revizije financijskih izvještaja
- 2.3. Kriteriji ocjene realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja
- 2.4. Pravila postupka revizije financijskih izvještaja
- 2.5. Proces revizije financijskih izvještaja
- 2.6. Revizorovo izvješće – konačni proizvod revizije financijskih izvještaja

3. ANALITIČKI POSTUPCI PRI PROVEDBI REVIZIJE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

- 3.1. Mjesto i važnost analitičkih postupaka pri provedbi revizije financijskih izvještaja
 - 3.1.1. Analitički postupci pri planiranju revizije
 - 3.1.2. Analitički postupci pri provedbi dokaznih testova
 - 3.1.3. Analitički postupci pri dovršenju revizije
- 3.2. Vrste analitičkih postupaka
 - 3.2.1. Nestatistički strukturni modeli
 - 3.2.2. Usporedna analiza financijskih izvještaja
 - 3.2.3. Pokazatelji analize financijskih izvještaja
 - 3.2.4. Analiza pomoću nefinancijskih pokazatelja
 - 3.2.5. Financijsko modeliranje

- 3.2.6. Statistički strukturni modeli
- 3.3. Faze provedbe analitičkih postupaka
 - 3.3.1. Oblikovanje očekivanih veličina
 - 3.3.2. Izračunavanje razlika
 - 3.3.3. Istraživanje uzroka razlika
 - 3.3.4. Procjena značajnosti utvrđenih razlika

4. RAZMATRANJE PROBLEMATIKE VREMENSKE NEOGRANIČENOSTI POSLOVANJA

- 4.1. Vremenska neograničenost poslovanja – temeljna računovodstvena pretpostavka
- 4.2. Koraci pri utvrđivanju vremenske neograničenosti poslovanja
 - 4.2.1. Utvrđivanje postojanja pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja
 - 4.2.2. Razmatranje planova uprave
 - 4.2.3. Izvješćivanje u slučaju postojanja sumnje u vremensku neograničenost poslovanja
 - 4.2.3.1. Pozitivno mišljenje s točkom za naglašavanje pitanja vremenske neograničenosti poslovanja
 - 4.2.3.2. Izdavanje mišljenja s rezervom
 - 4.2.3.3. Suzdržanost od izdavanja mišljenja
 - 4.2.3.4. Izdavanje negativnog mišljenja

5. PRIJEDLOG ANALITIČKIH POSTUPAKA ZA OCJENU VREMENSKE NEOGRANIČENOSTI POSLOVANJA

- 5.1. Usporedna analiza financijskih izvještaja
 - 5.1.1. Horizontalna analiza
 - 5.1.2. Vertikalna analiza
- 5.2. Pokazatelji analize financijskih izvještaja
 - 5.2.1. Pokazatelji likvidnosti
 - 5.2.2. Pokazatelji zaduženosti
 - 5.2.3. Pokazatelji aktivnosti
 - 5.2.4. Pokazatelji ekonomičnosti
 - 5.2.5. Pokazatelji profitabilnosti

- 5.2.6. Pokazatelji investiranja
- 5.2.7. Financijski pokazatelji na temelju novčanog toka
- 5.2.8. Skupni financijski pokazatelji
- 5.3. Analiza pomoću nefinancijskih pokazatelja
- 5.4. Prijedlog pokazatelja za ocjenu vremenske neograničenosti poslovanja

6. ISTRAŽIVANJE PRIMJENE ANALITIČKIH POSTUPAKA U REVIZORSKIM TVRTKAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

- 6.1. Istraživanje primjene analitičkih postupaka u provođenju revizije financijskih izvještaja
- 6.2. Istraživanje primjene analitičkih postupaka pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja

7. ZAKLJUČAK

3. OBRAZLOŽENJE TEME I RADNIH TEZA

3.1. Problem istraživanja

U uvjetima nemilosrdne tržišne utakmice obilježene velikim brojem bankrota i financijskim problemima poslovnih subjekata revizijska se praksa suočava s problemima u pogledu ocjene i izvještavanja vezanog za osnovnu računovodstvenu pretpostavku sastavljanja financijskih izvještaja – vremensku neograničenost poslovanja. Navedeni problem nastojat će se riješiti istraživanjem instrumenata različite efikasnosti koje revizor ima na raspolaganju, a dat će se i pregled mišljenja revizora u situacijama u kojima je pretpostavka vremenske neograničenosti poslovanja dovedena u pitanje. Koji su to instrumenti i kakva sve mogu biti mišljenja revizora u pojedinim situacijama? Koji su instrumenti adekvatni za utvrđivanje financijske sposobnosti i da li je njima uopće moguće i na koji rok predvidjeti bankrot?

U središtu istraživanja bit će analitički postupci uz poseban naglasak na financijske pokazatelje. Prijedlogom analitičkih postupaka pogodnih za utvrđivanje sposobnosti poslovnog subjekta da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem nastojat će se revizorskoj praksi na raspolaganje staviti instrumentarij pogodan za rješavanje prethodno definiranog problema.

3.2. Svrha i ciljevi istraživanja

Orijentirajući se na efikasnost i efektivnost provođenja revizije financijskih izvještaja svrha je rada ukazati na važnost i mjesto analitičkih postupaka nastojeći pritom posebnu pozornost usmjeriti na korištenje istih pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja.

Istraživanjem primjene analitičkih postupaka te njihovog korištenja pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja među tvrtkama na hrvatskom tržištu revizijskih usluga nastojat će se doći do zaključka o intenzitetu korištenja i vrstama analitičkih postupaka, fazama u kojima se isti provode kao i mjeri u kojoj omogućuju ocjenu pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja.

Budući je ovo područje istraživanja u revizijskoj teoriji i praksi nedovoljno eksploatirano (nije sustavno istraženo korištenje analitičkih postupaka za ocjenu vremenske neograničenosti poslovanja, a posebice među revizorskim tvrtkama u Republici Hrvatskoj) radom se želi, uz uobičajene financijske pokazatelje, potaknuti sustavno i plansko korištenje složenijih financijskih pokazatelja (pokazatelji na temelju novčanog toka te skupni financijski pokazatelji) kao i nefinancijskih pokazatelja.

Dinamične promjene gospodarstva stavljaju poslovne subjekte pred svakodnevne poslovne izazove. Neki se poslovni subjekti uspijevaju s njima nositi dok određeni broj njih dospijeva u financijske poteškoće pri čemu je doveden u pitanje nastavak poslovanja. Kako su temeljni financijski izvještaji sastavljeni u skladu s temeljnom računovodstvenom pretpostavkom vremenske neograničenosti poslovanja revizori su dužni ocijeniti postojanje iste, a pri čemu im od velike pomoći mogu biti odgovarajući analitički postupci. Cilj je rada stoga pridonijeti revizorskoj teoriji i praksi prijedlogom analitičkih postupaka za ocjenu vremenske neograničenosti poslovanja revidiranog subjekta.

Glavni cilj će se pokušati ostvariti nizom podciljeva. Dakle, istraživat će se koraci u njihovoj primjeni, faze u kojima se provode te različite vrste analitičkih postupaka, usmjeravajući se pritom na financijske i nefinancijske pokazatelje. Kako je ranije i istaknuto, istraživat će se primjena analitičkih postupaka među tvrtkama u Republici Hrvatskoj, a sve u pravcu ostvarivanja glavnog cilja rada.

3.3. Ocjena dosadašnjih istraživanja

Tema magistarskog rada nije do sada sustavno u potpunosti znanstveno istražena, obrađena i javnosti prezentirana. Dosadašnja istraživanja u području analitičkih postupaka usmjerena su na istraživanje efikasnosti i efektivnosti istih te njihovo korištenje među revizijskim tvrtkama koje posluju u razvijenim tržišnim gospodarstvima, ali još uvijek nedovoljno na području ocjene vremenske neograničenosti poslovanja. Međutim, o korištenju analitičkih postupaka u revizijskim tvrtkama u Republici Hrvatskoj do sada nije provedeno sustavno istraživanje, već se o njima samo deklarativno piše kao postupcima koji nisu u odgovarajućoj mjeri korišteni u praksi bez odgovarajućih argumenata dobivenih istraživanjem.

O analitičkim postupcima napisan je unazad pet godina stručni magistarski rad na temu «Analitički postupci u planiranju revizije financijskih izvještaja». Rad je usmjeren na primjenu analitičkih postupaka u planiranju revizije financijskih izvještaja, dakle pri jednoj od faza revizije, te daje prijedlog programa za analitičke postupke u navedenoj fazi.

U znanstvenoj i stručnoj literaturi mnogo se piše o financijskim pokazateljima, ali je velika pozornost usmjerena upravo na uobičajene financijske pokazatelje (pokazatelji likvidnosti, zaduženosti, ekonomičnosti, profitabilnosti...), dok je manja pozornost dana pokazateljima na temelju novčanog toka i sustavima financijskih pokazatelja, a nefinancijski pokazatelji su gotovo zanemareni. U radu će se uobičajeni financijski pokazatelji, pokazatelji na temelju novčanog toka i skupni financijski pokazatelji primijeniti za ocjenu pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja, a osmislić se i kombinacija odgovarajućih pokazatelja posebno pogodnih za ocjenu iste čime će se upotpuniti dosadašnja saznanja.

Istraživanje primjene analitičkih postupaka među tvrtkama u Republici Hrvatskoj kao i njihove primjene pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja omogućit će sagledavanje jednog važnog segmenta revizorske prakse budući su mnogi poslovni subjekti, financijski izvještaji kojih podliježu reviziji, suočeni s financijskim problemima te je upitan nastavak njihova poslovanja.

3.4. Znanstvene metode

U znanstvenom istraživanju i prezentiranju rezultata istraživanja koristit će se brojne znanstvene metode u odgovarajućim kombinacijama. Metodom anketiranja nastojat će se doći do podataka o stupnju korištenja analitičkih postupaka, za čiju će se obradu te izvođenje zaključaka koristiti statistička metoda. Metode deskripcije, analize i sinteze neophodne su za utvrđivanje složenih odnosa između pojedinih stavki financijskih izvještaja i poslovanja poduzeća u cjelini i donošenja zaključaka o istim.

Uz navedene metode koristiti će se i metode indukcije i dedukcije, matematička metoda (korištenje matematičke logike, formula, matematičkih simbola i operacija u financijske svrhe) te metoda modeliranja pomoću koje će se izraditi sustav kojim je moguće ocijeniti vremensku neograničenost poslovanja.

3.5. Očekivani rezultati istraživanja

Istraživanjem se očekuju postići slijedeći rezultati:

1. Znanstveno utemeljeno razradit će se i sistematizirati vrste analitičkih postupaka koje revizorska praksa može koristiti u svim fazama obavljanja revizije.
2. Utvrdit će se optimalan izbor financijskih pokazatelja kojima je moguće ocijeniti pretpostavku vremenske neograničenosti poslovanja.
3. Revizorskoj teoriji i praksi pridonijet će se sagledavanjem uloge, važnosti i mjesta analitičkih postupaka korištenih od strane revizorskih tvrtki u Hrvatskoj u pojedinim fazama revizije općenito i za ocjenu vremenske neograničenosti poslovanja što će hrvatskom strukovnom udruženju revizora i budućem institutu revizora pomoći u usmjeravanju napora na obrazovanje revizora.
4. Sustavni pristup procesu revizije financijskih izvještaja u pogledu korištenja odgovarajućih analitičkih postupaka može imati za posljedicu smanjenje vremena potrebnog za obavljanje revizije i vjerojatnosti da će se detaljnim testovima proučavati stavke koje ne sadrže materijalno značajne pogreške (povećanje efikasnosti), kao i smanjenje vjerojatnosti da će se zaobići stavke s materijalno značajnim pogreškama te kao posljedica izdati pozitivno mišljenje o financijskim izvještajima koji sadrže pogreške (povećanje efektivnosti).

3.6. Znanstveni doprinos

(Ne)iskustvo revizijske struke u Republici Hrvatskoj postavlja pred odgovarajuća tijela posebne zahtjeve kako u pogledu nadzora tako i u pogledu edukacije. Hrvatsko tržište revizorskim uslugama karakterizira postojanje dvaju strukovnih udruženja i nepostojanje vrhovnog nadzornog tijela bez obzira na činjenicu da li je ono organizirano u sklopu postojećih institucija javne uprave ili u obliku neovisnog instituta što je svakako poželjnije. Istraživanje problematike korištenja analitičkih postupaka općenito i u svrhu ocjene vremenske neograničenosti poslovanja rezultirat će sustavnim pregledom korištenja analitičkih postupaka te utvrđivanjem intenziteta primjene odgovarajućih revizijskih standarda čime se daje poticaj strukovnim udruženjima, ali i budućem institutu revizora da usmjeri napore na unapređenje profesije u odgovarajućem smjeru. U aplikativnom smislu očekivani doprinos ogleda

se, također, u ekonomskim učincima primjene predloženog modela analitičkih postupaka pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja i to prvenstveno u pogledu smanjenja troškova obavljanja revizije i povećanju njezine pouzdanosti u ocjeni realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja.

U teorijskom smislu očekivani doprinos ekonomskim znanostima može se izraziti u razvoju modela za ocjenu vremenske neograničenosti poslovanja poslovnog subjekta čiji se financijski izvještaji revidiraju. Također, analitičke je postupke, osim u klasičnom smislu kao postupke koji se provode u fazi planiranja revizije, potrebno sagledavati kao testove čijom je sustavnom primjenom, uz korištenje novih znanstveno utemeljenih metoda predviđanja bankrota, moguće ocijeniti vremensku neograničenost poslovanja.

3.7. Primjena rezultata istraživanja

Naziv magistarskog rada «Analitički postupci pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja» već sam po sebi upućuje na vrlo važno područje revizijske teorije i prakse.

Rezultati istraživanja svoju primjenu mogu pronaći u unapređenju revizijske struke u pogledu efikasnije i efektivnije revizije financijskih izvještaja. Isto tako predloženi model analitičkih postupaka može svoje mjesto pronaći i izvan revizije i to ponajprije u ocjeni kreditne sposobnosti poslovnih subjekata što je od posebnog značaja za kreditore, odnosno zajmodavce, financijske analitičare i ostale korisnike financijskih izvještaja. Dakle, predloženi model svoju uporabu nalazi kao prognostički model kojeg mogu koristiti kako revizorske tvrtke, tako i interni revizori, ali i ostali krug interesenata.

Rad može poslužiti kao izvor informacija i ideja za osposobljavanje i edukaciju revizora unutar strukovnih udruženja nastojeći usmjeriti pozornost na područja unutar analitičkih postupaka koja se ne koriste u odgovarajućoj mjeri ili na odgovarajući način. Visoka učilišta mogu koristiti rezultate istraživanja za obrazovanje studenata te kao poticaj za buduća istraživanja u pravcu produblivanja izvedenih rezultata ovim istraživanjem, ali i detaljnijih ispitivanja primjene analitičkih postupaka u nizu drugih područja.

4. GANTOGRAM IZRADE MAGISTARSKOG RADA

Tablicom br. 1. prikazan je slijed izvođenja aktivnosti neophodnih za izradu magistarskog znanstvenog rada.

Tablica br. 1.: Gantogram aktivnosti izrade magistarskog znanstvenog rada

OPIS AKTIVNOSTI	2004. I. – III.	2004. IV. – VI.	2004. VII. – XII.	2005. I. – III.	2005. IV. – V.	2005. VI. - VIII
1. Prikupljanje literarne građe i znanstvenih informacija						
2. Proučavanje literarne građe i znanstvenih informacija						
3. Selekcija, analiza i sinteza relevantnih činjenica, spoznaja, zakonitosti i teorija te konzultacije s ekspertima i stvaranje generalnih zaključaka						
4. Izrada anketnih upitnika, provođenje ankete, analiza podataka i stvaranje zaključaka						
5. Pismeno formuliranje rezultata istraživanja						
6. Pisanje teksta, grafička i tehnička obrada rada						

Izvor: Predviđanja i proračun autora temeljem podataka iz primjera br. 33, Zelenika, R., **Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela**, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 1998.

POPIS LITERATURE PROUČENE U SVEZI S TRETIRANOM TEMATIKOM

1. KNJIGE

1. ...
2. ...

2. ČLANCI

3. ...
4. ...

3. OSTALO

5. ...
6. ...